

<http://dx.doi.org/10.16926/gea.2022.02.12>

dr Klaudia KIJANŚKA

<https://orcid.org/0000-0002-4478-2978>

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

e-mail: klaudia.kijanska@gmail.com

Członkostwo dziecka w stowarzyszeniu na gruncie przepisów ustawy Prawo o stowarzyszeniach

Streszczenie

Artykuł odnosi się do kwestii związanej z uczestnictwem małoletnich w stowarzyszeniach jako jednej z form realizacji wolności zrzeszania się dzieci. Na gruncie przepisów ustawy zasadniczej oraz aktów rangi międzynarodowej każdemu człowiekowi przyznano wolność zrzeszania się. Doprecyzowanie tej swobody następuje bezpośrednio w przepisach ustawowych, do których zalicza się m.in. ustawę Prawo o stowarzyszeniach. Regulacje zawarte w przepisach szczególnych zawierają warunki, które muszą zostać spełnione, aby małoletni mógł przynależeć do określonej organizacji zrzeszającej. Wskazano zatem podstawowe unormowania doprecyzowujące sytuację prawną dziecka w szczególności przedstawiono ograniczenia, jakie posiadają osoby pozostające pod władzą rodzicielską, w przystąpieniu do stowarzyszenia. Wskazano także kryteria członkowskie względem dziecka-cudzoziemca.

Słowa kluczowe: Konstytucja, prawa dziecka, wolność zrzeszania się, prawo do stowarzyszania się, stowarzyszenia, realizacja wolności zrzeszania się przez dziecko, udział dziecka w stowarzyszeniach.

Wstęp

Wolność zrzeszania się odpowiednio do układu swobód przewidzianych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej¹ należy do kategorii wolności i praw politycznych. Zgodnie z treścią art. 58 ust. 1 ustawy zasadniczej jest ona zapewniona każdemu człowiekowi. Z literalnego brzmienia tej regulacji wynika zatem, iż stanowi ona wartość, która przysługuje również dziecku.

---

¹ Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, (t.j. Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Jedną z form realizacji swobody zrzeszania się jest członkostwo określonych podmiotów w stowarzyszeniach. Organizacje te stanowią znaczny odsetek wszelkich dobrowolnych zgrupowań funkcjonujących w Polsce. Zgodnie z publikowanymi co dwa lata danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2018 r. na terenie kraju funkcjonowało 80 300 stowarzyszeń i innych podobnych organizacji społecznych². Podstawowe normy związane z działaniem tego typu organizacji zrzeszających znajdują się w ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach³.

Pomimo uregulowania wolności zrzeszania się w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jako uprawnienia przysługującego wszystkim osobom fizycznym, udział małoletnich w strukturach organizacji zrzeszających podlega pewnym ograniczeniom. Zakres realizacji oraz ochrony wolności znajduje odzwierciedlenie w treści art. 31 ust. 1 Konstytucji RP, ograniczenia, zgodnie z art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej, mogą zaś występować, o ile zostały wprowadzone w ustawie dla zapewnienia bezpieczeństwa lub porządku publicznego, ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób, jako przejawy demokratycznego państwa. Jednocześnie ustawodawca konstytucyjny uniemożliwił funkcjonowanie stowarzyszeń, „których cel lub działalność są sprzeczne z Konstytucją lub ustawą”⁴.

Małoletni, jako pełnoprawny podmiot, ma możliwość realizacji swobody zrzeszania się także w strukturach stowarzyszenia, niemniej jednak zakres ten w znacznym stopniu odbiega od możliwości, jakie posiada dorosły. Wobec tego wydaje się właściwe zbadanie obszaru uprawnień dziecka do członkostwa w stowarzyszeniach, jak również granic realizacji swobody zrzeszania się przez osobę pozostającą pod władzą rodzicielską w analizowanej organizacji.

1. Istota wolności zrzeszania się

Wolność zrzeszania się, określana również mianem „prawa do stowarzyszenia się”⁵, stanowi jedną z podstawowych swobód przysługujących każdemu człowiekowi. Ustawodawca uplasował ją jako drugą z wolności o charakterze politycznym. Rolę niniejszej swobody uznano zarówno na gruncie przepisów prawa krajowego, jak również międzynarodowego⁶.

² Główny Urząd Statystyczny, *Sektor non-profit w 2018 r.*, Warszawa – Kraków 2020, s. 177.

³ Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2261 z późn. zm.).

⁴ Zgodnie z art. 58 ust. 2 Konstytucji RP.

⁵ Takie nazewnictwo zostało przyjęte m.in. w: Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (t.j. Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284); Karta Praw Podstawowych z dnia 7 grudnia 2000 roku (t.j. Dz. U. UE 2010/C 83/02 z późn. zm.).

⁶ Regulacje zawierają m.in.: Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (t.j. Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167);

Termin ten identyfikowany jest z możliwością tworzenia, występowania oraz przystępowania do organizacji zrzeszających⁷. Swoboda ta jest wynikiem przyrodzonej i niezbywalnej godności⁸. Uznaje się, że możliwość realizacji uprawnień wynikających z prawa do stowarzyszania się jest przejawem pragnień ludzkich z kategorii potrzeb naturalnych⁹. Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka utożsamia ją jako organizację o charakterze non-profit. Generalnym mianownikiem wszystkich zrzeszeń jest działalność zorganizowana, niezależna i ukierunkowana na wspólny cel zebranych w niej osób¹⁰.

Regulacje podstawowe dotyczące analizowanej swobody znajdują się w art. 58 ust. 1 ustawy zasadniczej. Jednocześnie istotne znaczenie w kontekście realizacji wolności zrzeszania się posiada art. 12 Konstytucji z 1997 r., albowiem zapewniono w nim możliwość tworzenia i działania różnych typów organizacji zrzeszających – wprost wskazano stowarzyszenia¹¹. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie wolność ta należy do kategorii swobód obywatelskich umożliwiających samodzielność decyzji w zakresie ich realizacji przez jednostkę¹².

Zakres podmiotowy wolności zrzeszania się wynika z korelacji art. 58 ust. 1 i art. 37 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Co do zasady każdemu przysługuje prawo do korzystania ze swobody stowarzyszania się, pewne ograniczenia mogą zaś zostać wprowadzone względem cudzoziemców. Wskazać należy, iż norma zawarta w treści art. 37 ust. 1 ustawy zasadniczej dotyczy powszechności w korzystaniu z praw konstytucyjnych¹³.

Zakres przedmiotowy swobody stowarzyszania się jest wypadkową treści art. 58 ustawy zasadniczej, albowiem ustawodawca nie doprecyzował form działalności organizacji zrzeszających, wskazując jedynie przesłanki uniemożliwiające ich funkcjonowanie. Takie ruchy społeczne podzielono na dwa typy – rejestrowane oraz niepodlegające rejestracji¹⁴.

Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (t.j. Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169); Paryska Karta Nowej Europy, Warszawa 1991, s. 8–9; Konwencja w Sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet z 18 grudnia 1979 r. (t.j. Dz. U. z 1982 r. Nr 10, poz. 71); Deklaracja Praw Osób Należących do Mniejszości Narodowych lub Etnicznych, Religijnych i Językowych z dnia 10 grudnia 1992 r., „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 1993, R. II, z. 3.

⁷ M. Chmaj, *Prawomiędzynarodowe i konstytucyjne podstawy wolności zrzeszania się*, [w:] M. Chmaj (red.), *Wolność zrzeszania się w Polsce*, Warszawa 2008, s. 1.

⁸ A. Grygiel-Kaleta, *Wolność zrzeszania się w związkach zawodowych*, Warszawa 2015, s. 15.

⁹ M. Ordon, *Freedom of association in the people's Republic of Poland and its restriction with regards to the Roman Catholic Church*, „Reviex of Comparative Law” 2012, vol. 16, s. 53.

¹⁰ OSCE's Office for Democratic Institutions and Human Rights, *Guidelines on Freedom of Association*, Warsaw 2015, s. 28.

¹¹ „Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania związków zawodowych, organizacji społecznozawodowych rolników, stowarzyszeń, ruchów obywatelskich, innych dobrowolnych zrzeszeń oraz fundacji”.

¹² Postanowienie SA w Warszawie z dnia 24 kwietnia 1998 r., I ACa 17/98, LEX, nr 34832.

¹³ P. Tuleja, [w:] P. Czamy i in., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, LEX/el. 2021, art. 37.

¹⁴ M. Chmaj, *Wolność zrzeszania się*, [w:] M. Chmaj i in., *Konstytucyjne wolności i prawa w Polsce*, t. 1: *Zasady ogólne*, Kraków 2002, s. 56.

Wobec powyższego, dziecko, jako podmiot będący odbiorcą analizowanej wolności politycznej, powinno mieć możliwość realizowania swojego uprawnienia do zrzeszania się we wszelkich typach stowarzyszeń. Nadto należy zaznaczyć, iż swoboda zrzeszania się to nie tylko możliwość aktywnego uczestniczenia w strukturach organizacyjnych jednostek społecznych, ale także świadomy wybór względem nieprzystępowania do nich. Z tym jednak warunkiem, iż istota zrzeszania się wiąże się z dobrowolnością, a zatem każdy podmiot, w tym dziecko, powinien posiadać świadomość, iż obszar wolności zakreślony art. 58 ustawy zasadniczej jest formą samodzielnie podejmowanych wyborów. Jednakże swoboda ta jest ograniczona w kontekście niezależnych decyzji dziecka, które nie ukończyło 16 roku życia, dotyczących przystąpienia do stowarzyszeń (art. 3 ust. 2 i 3 ustawy Prawo o stowarzyszeniach).

2. Prawa dziecka

Rozpoczynając analizę praw przysługujących dziecku, trzeba w pierwszej kolejności doprecyzować, kogo postrzega się za podmiot odpowiadający temu wyrażeniu. Termin ten bowiem nie został unormowany bezpośrednio w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Do ustalenia przedmiotowego pojęcia należy posłużyć się przede wszystkim przepisami Konwencji o Prawach Dziecka¹⁵ oraz ustawie o Rzeczniku Praw Dziecka¹⁶. Zgodnie z art. 1 Konwencji o Prawach Dziecka „dziecko” oznacza „każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność”. W ramach przepisów regulujących funkcjonowanie instytucji Rzecznika Praw Dziecka przyjęto, iż „dzieckiem jest każda istota ludzka od poczęcia do osiągnięcia pełnoletności”, zatem za małoletniego uznaje się każdą osobę od momentu poczęcia do ukończenia 18 roku życia¹⁷.

Dziecko, jako postać, która potrzebuje szczególnej ochrony i troski ze strony osób dorosłych oraz państwa, posiada dodatkowe zabezpieczenia na gruncie powszechnie obowiązujących przepisów prawa w postaci ogólnie rozumianych praw dziecka¹⁸. Regulacje te stanowią swoistą gwarancję względem osób najmłodszych i realizacji ich podstawowych praw w taki sposób, aby zapewnić im prawidłowy rozwój oraz zabezpieczyć ich nadrzędny interes¹⁹.

¹⁵ Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (t.j. Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526).

¹⁶ Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 141).

¹⁷ Na marginesie należy wskazać, iż istnieje możliwość nabycia pełnoletności przed osiągnięciem przez kobietę 18 roku życia – zgodnie z art. 10 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm.) w zw. z art. 10 § 2 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 z późn. zm.).

¹⁸ T. Smoczyński, *Pojęcie dziecka i jego podmiotowość*, [w:] idem, *Konwencja o prawach dziecka. Analiza i wykładania*, Poznań 1999, s. 42.

¹⁹ J.J. Błeszyński, A. Rodkiewicz-Ryżek, *Ochrona praw dziecka w świetle standardów polskich i międzynarodowych*, „Pedagogia Christiana” 2012, nr 2(30), s. 97.

Podstawową krajową regulacją z zakresu praw dziecka jest art. 72 ust. 1 ustawy zasadniczej, w którym wskazano, iż „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją”. Doprecyzowanie tej ochrony znajduje się także w Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526). Jednocześnie zaznaczyć należy, iż dziecko tożsamo do osoby dorosłej pozostaje pod ochroną wolności i praw przyznanych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej²⁰. Małoletni jest podmiotem praw dziecka niezależnie od stopnia jego rozwoju²¹. Zaznaczyć należy, iż także bezpośrednio na gruncie Konwencji o Prawach Dziecka, jako swobodę o charakterze politycznym, wyróżniono prawo stowarzyszania się.

Jak wskazuje E. Czyż, prawa te wiążą się z godnością małoletniego i przysługują one każdemu dziecku²². Ta grupa regulacji jest formą szczególnych unormowań względem praw człowieka, albowiem osoba pozostająca pod władzą rodzicielską musi być objęta zwiększoną ochroną²³. Powinność taka wynika z faktu, iż dziecko jest podmiotem, któremu należy zagwarantować odpowiedni rozwój oraz zabezpieczyć jego dobro.

Prawa dziecka nierozzerwanie wiążą się z klauzulą generalną dobra dziecka. Najkrócej przesłankę tę ujmuje się jako swoistego rodzaju wartości, które stają się podstawą odpowiedniego rozwoju dziecka. Sam proces dotyczy zarówno sfery fizycznej, jak również duchowej małoletniego²⁴. Jak wskazuje Sąd Najwyższy, brak jest normatywnej definicji zasady dobra dziecka. Katalog okoliczności, które wchodzi w jego skład, jest otwarty, w szczególności zalicza się do niego ochronę zdrowia i życia dziecka, prawidłowy rozwój, udział w podejmowaniu decyzji, a także poszanowanie godności małoletniego²⁵.

Uznaje się, że konwencyjne rozumienie prawa do stowarzyszania się ma na celu osiągnięcie w osobowości dziecka różnego rodzaju wartości, takie jak tolerancja, odpowiedzialność za własne decyzje, jak również współpraca w grupie²⁶. Zaznaczyć przy tym należy, iż na ewolucję stanu psycho-fizycznego dziecka ma wpływ szereg odrębnych aspektów życiowych. Możliwość udziału w stowarzyszeniach, jako form współdziałania społecznego, może wpływać także na

²⁰ M. Maraszek, *Dolna granica wieku odpowiedzialności karnej w prawie polskim*, Warszawa 2012, <https://sip.lex.pl/#/monograph/369251066/180212/maraszek-magdalena-dolna-granica-wieku-odpowiedzialnosc-karnej-w-prawie-polskim?cm=URELATIONS>, [dostęp: 14.07.2021].

²¹ K. Stępień, *Filozoficzne źródło sporu o rozumienie praw dziecka. Studium z filozofii prawa i praw człowieka*, Lublin 2016, s. 128.

²² E. Czyż, *Prawa dziecka*, Warszawa 2002, s. 5–7.

²³ M. Dróżd-Żyła, K. Pilarz, *Ochrona praw dziecka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] R. Koper (red.), *Konstytucyjne podstawy ochrony praw człowieka*, Katowice 2017, s. 106–107.

²⁴ W. Stojanowska, *Rozwód a dobro dziecka*, Warszawa 1979, s. 27.

²⁵ Postanowienie SN z dnia 24 listopada 2016 r., II CA 1/16, OSNC 2017/7-8/90.

²⁶ Zob. G. Michałowska, *Międzynarodowa ochrona praw dziecka*, Warszawa 2016, s. 55–56.

ukształtowanie dojrzałości małoletniego, w szczególności w obszarze socjalnym. Sama realizacja wolności zrzeszania się przez dziecko, która jest wynikiem potrzeb społecznych człowieka, stanowi dopełnienie posiadanych przez niego praw.

3. Członkostwo dziecka w stowarzyszeniu

Stowarzyszenia stanowią istotną grupę organizacji zrzeszających, w których już na gruncie ustawowym bezpośrednio dookreślona jest sytuacja prawna małoletniego jako jej członka. Uznaje się, że stowarzyszenie to zgrupowanie osób skupionych na realizacji określonego statutowo celu²⁷.

Zasadnicze regulacje związane z członkostwem małoletnich w stowarzyszeniach znajdują się w art. 1 ust. 1 ustawy Prawo o stowarzyszeniach („Obywatele polscy realizują prawo zrzeszania się w stowarzyszeniach, zgodnie z przepisami Konstytucji oraz porządkiem prawnym określonym w ustawach”), który to świadczy o możliwości zrzeszania się każdego polskiego obywatela, a co za tym idzie także dziecka. Nadto ustawodawca wprost doprecyzował sytuację dziecka, albowiem w treści art. 3 ustawy Prawo o stowarzyszeniach umożliwiono członkostwo małoletnich w stowarzyszeniach. Zakazał jednak zakładania tych typów organizacji przez osoby nieposiadające pełnej zdolności do czynności prawnych. Jednocześnie w art. 4 ustawy Prawo o stowarzyszeniach doprecyzowano warunki członkostwa cudzoziemca, rozdzielając sytuację takiego podmiotu pod względem przesłanki zamieszkiwania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Warunki odnoszące się do członkostwa cudzoziemca w stowarzyszeniu rozciągają się także na małoletnich.

Ustawodawca w istotnym stopniu rozróżnił sytuację prawną dziecka, kierując się przy tym kategorią wieku. Jak wynika z treści art. 3 ust. 2 i 3 ustawy prawo o stowarzyszeniach małoletni, który ukończył 16 rok życia i posiada ograniczoną zdolność do czynności prawnych uzyskuje uprawnienie do przynależenia do stowarzyszenia bez konieczności pozyskiwania dodatkowej zgody przedstawicieli ustawowych. Ponadto posiada władztwo do korzystania z czynnego oraz biernego prawa wyborczego²⁸.

Jednocześnie ograniczono możliwość samodzielnego decydowania dziecka o członkostwie w tego typu organizacji zrzeszającej, jeżeli nie ukończy ono 16 roku życia. Wówczas występuje konieczność przedstawienia dodatkowej zgody przedstawicieli ustawowych dziecka. Małoletni, pomimo ukończenia 13 roku życia i posiadania ograniczonej zdolności do czynności prawnej, aż do ukończenia 16 roku życia nie może brać udziału w głosowaniu na walnych zebraniach człon-

²⁷ E. Dzięńska, M. Sztekiew-Łabuszewska, *Stowarzyszenia*, [w:] D. Bugajna-Sporczyk i in., *Fundacje i stowarzyszenia. Prawo i praktyka*, Warszawa 2005, s. 417.

²⁸ Z pewnymi ograniczeniami względem większości osób pełnoletnich w składzie zarządu stowarzyszenia.

ków stowarzyszenia, jak również nie ma uprawnień z tytułu praw wyborczych (art. 3 ust. 3 ustawy Prawo o stowarzyszeniach). Dodatkowo ich przynależność do stowarzyszeń może być obwarowana dodatkowymi kryteriami, albowiem wiążą ich zasady statutowe. Ustawodawca w art. 3 ust. 3 zd. 2 ustawy Prawo o stowarzyszeniach wprowadził jednak pewien wyjątek umożliwiający korzystanie przez tę grupę młodzieży z czynnego i biernego prawa wyborczego w razie zrzeszania w stowarzyszeniu tylko i wyłącznie osób pozostających pod władzą rodzicielską.

Nie bez znaczenia dla dokonywanych rozważań pozostaje sytuacja prawna małoletnich cudzoziemców, którzy to posiadają jeszcze dalej idące ograniczenia w realizacji wolności zrzeszania się. Takie obwarowania wynikają z treści art. 4 ustawy Prawo o stowarzyszeniach, gdzie wprost przyznano możliwość zrzeszania się cudzoziemców mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z przepisami dotyczącymi obywateli Polski. Jednakże władztwo cudzoziemców nieposiadających miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do przystąpienia do stowarzyszeń jest ograniczone tylko do tych organizacji, które w zapisach statutowych przewidują taką możliwość. Wobec tego małoletni cudzoziemiec, którego miejsce zamieszkania znajduje się poza granicami kraju, doznaje najszerzych ograniczeń w realizacji wolności zrzeszania się w strukturach stowarzyszeń, albowiem obowiązują go zarówno ograniczenia wynikające z jego wieku i zdolności do czynności prawnych, jak również kryteria wobec osób nieposiadających obywatelstwa polskiego.

Tym samym kategoria przyjęta w ustawie prawo o stowarzyszeniach nakłada dodatkowy rygor przy samodecydowaniu dziecka o przynależności do stowarzyszenia.

Uznaje się, iż wystarczające do pozyskania stosunku członkowskiego w stowarzyszeniu jest przystąpienie podmiotu do organizacji, jednakże szczegółowe warunki określone są w statucie stowarzyszenia (art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo o stowarzyszeniach). Następuje ono co do zasady poprzez złożenie oświadczenia²⁹.

Podsumowanie

Dziecko nie ma możliwości realizacji wolności zrzeszania się w strukturach stowarzyszenia na warunkach przysługujących pełnoletnim. Zaznaczyć należy, iż ustawodawca w znacznym stopniu różnicuje sytuację dziecka, nie tylko względem podmiotów posiadających pełną zdolność do czynności prawnych, ale także ustalając pewnego rodzaju cenzus wiekowy, który uprawnia małoletnich do samodzielnego decydowania o przynależności do stowarzyszenia.

---

²⁹ P. Suski, *Komentarz do ustawy – Prawo o stowarzyszeniach*, [w:] idem, *Stowarzyszenia i fundacje. Komentarz*, Warszawa 2011, art. 3, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587528590/414260/suski-pawel-komentarz-do-ustawy-prawo-o-stowarzyszeniach-w-stowarzyszenia-i-fundacje-komentarz...?cm=URELATIONS>, [dostęp: 14.07.2021].

Przesłanka wieku na gruncie przepisów ustawy Prawo o stowarzyszeniach nie odpowiada także przepisom kodeksu cywilnego, albowiem osoby posiadające ograniczoną zdolność do czynności prawnych (tj. dzieci po ukończeniu 13 roku życia i nieubezważsnownolnione całkowicie) w dalszym ciągu mają obowiązek pozyskania zgody osób, pod których władzą pozostają. W tej materii kompetencje dziecka w stowarzyszeniach są zależne w większości od ukończenia przez nie 16 roku życia, albowiem wówczas uzyskuje ono możliwość samodzielnego podejmowania decyzji względem przystąpienia do stowarzyszeń oraz prawa wyborcze. Małoletni nie spełniający tego wymogu ma szansę przystąpić do stowarzyszenia tylko za zgodą jego przedstawicieli ustawowych, a posiadanie czynnego i biernego prawa wyborczego uzależnione jest od ilości małoletnich członków.

Jednocześnie wskazać należy, że osoba, która nie posiada pełnej zdolności do czynności prawnej, nie ma władztwa do zawiązania stowarzyszenia ani w formie rejestrowej, ani stowarzyszenia zwykłego. W tej mierze nie ma znaczenia, czy dziecko posiada ograniczoną zdolność do czynności prawnych bądź nie ma jej wcale.

Realizacja wolności zrzeszania się małoletnich w stowarzyszeniach jest zatem swobodą doznającą ograniczeń i nie jest równorzędna osobie pełnoletniej.

Bibliografia

Literatura

- Błęzyński J.J., Rodkiewicz-Ryżek A., *Ochrona praw dziecka w świetle standardów polskich i międzynarodowych*, „Pedagogia Christiana” 2012, nr 2 (30).
- Chmaj M., *Prawnomiędzynarodowe i konstytucyjne podstawy wolności zrzeszania się*, [w:] M. Chmaj (red.), *Wolność zrzeszania się w Polsce*, Warszawa 2008.
- Chmaj M., *Wolność zrzeszania się*, [w:] M. Chmaj i in., *Konstytucyjne wolności i prawa w Polsce*, t. 1: *Zasady ogólne*, Kraków 2002.
- Czyż E., *Prawa dziecka*, Warszawa 2002.
- Drózd-Żyła M., Pilarz K., *Ochrona praw dziecka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] R. Koper (red.), *Konstytucyjne podstawy ochrony praw człowieka*, Katowice 2017.
- Dzbeńska E., Sztekiew-Łabuszewska M., *Stowarzyszenia*, [w:] D. Bugajna-Sporczyk i in., *Fundacje i stowarzyszenia. Prawo i praktyka*, Warszawa 2005.
- Główny Urząd Statystyczny, *Sektor non-profit w 2018 r.*, Warszawa – Kraków 2020.
- Grygiel-Kaleta A., *Wolność zrzeszania się w związkach zawodowych*, Warszawa 2015.
- Maraszek M., *Dolna granica wieku odpowiedzialności karnej w prawie polskim*, Warszawa 2012, <https://sip.lex.pl/#/monograph/369251066/180212/maraszek-magdalena-dolna-granica-wieku-odpowiedzialnosci-karnej-w-prawie-polskim?cm=URELATIONS>, [dostęp: 14.07.2021].

- Michałowska G., *Międzynarodowa ochrona praw dziecka*, Warszawa 2016.
- Ordon M., *Freedom of association in the people's Republic of Poland and its restriction with regards to the Roman Catholic Church*, "Reviex of Comparative Law" 2012, vol. 16.
- OSCE's Office for Democratic Institutions and Human Rights, *Guidelines on Freedom of Association*, Warsaw 2015.
- Smyczyński T., *ojęcie dziecka i jego podmiotowość*, [w:] T. Smyczyński, *Konwencja o prawach dziecka. Analiza i wykładania*, Poznań 1999.
- Stępień K., *Filozoficzne źródło sporu o rozumienie praw dziecka. Studium z filozofii prawa i praw człowieka*, Lublin 2016.
- Stojanowska W., *Rozwód a dobro dziecka*, Warszawa 1979.
- Suski P., *Komentarz do ustawy – Prawo o stowarzyszeniach*, [w:] Suski P., *Stowarzyszenia i fundacje. Komentarz*, Warszawa 2011, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587528590/414260/suski-pawel-komentarz-do-ustawy-prawo-o-stowarzyszeniach-w-stowarzyszenia-i-fundacje-komentarz...?cm=URELATIONS>, [dostęp: 14.07.2021].
- Tuleja P., [w:] P. Czarny i in., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, LEX/el. 2021.

Akty prawne

- Deklaracji Praw Osób Należących do Mniejszości Narodowych lub Etnicznych, Religijnych i Językowych z dnia 10 grudnia 1992 r., „Polska Akademia Umiejętności, Kwartalnik Prawa Prywatnego Rok II” 1993, z. 3.
- Karta Praw Podstawowych z dnia 7 grudnia 2000 roku (t.j. Dz. U. UE 2010/C 83/02 z późn. zm.).
- Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (t.j. Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (t.j. Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526).
- Konwencja w Sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet z 18 grudnia 1979 r. (t.j. Dz. U. z 1982 r. Nr 10, poz. 71).
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (t.j. Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169).
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (t.j. Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167).
- Paryska Karta Nowej Europy, Warszawa 1991.
- Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 141).

Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2261 z późn. zm.).

Orzecznictwo

Postanowienie SA w Warszawie z dnia 24 kwietnia 1998 r., I ACa 17/98, LEX, nr 34832.

Postanowienie SN z dnia 24 listopada 2016 r., II CA 1/16, OSNC 2017/7-8/90.

Fellowship of a child in associations under the provisions of the act on associations

Abstract

The article in question refers to the issue related to the participation of minors in associations as one of the forms of implementing the freedom of association of children. Pursuant to the provisions of the Basic Law and acts of international rank, every human being has been granted the freedom of association. This freedom is clarified directly in statutory provisions, which include, inter alia, the Law on Associations. Regulations contained in special provisions contain conditions that must be met in order for a minor to belong to a specific associating organization. Therefore, the basic regulations that clarify the legal situation of the child were indicated, in particular, the restrictions that persons remaining under parental authority have to join the association were presented. The membership criteria for a foreign child were also indicated.

Keywords: The constitution, children's rights, freedom of association, the right of association, associations, the implementation of the child's freedom of association, participation of the child in associations.